

TRADUCTOLOGIE
ȘI DIDACTICĂ

TRADUCTOLOGY
AND DIDACTICS

TRADUCTOLOGIE
ET DIDACTIQUE

ASPECTUL FONETIC AL MANIFESTĂRILOR CREATIVITĂȚII LIMBAJULUI UMAN (CONTRIBUȚII LINGVISTICE ȘI GLOTODIDACTICE)

După cum se știe, limba este cel mai important mijloc de comunicare interumană și de manifestare a personalității în societate. Nu există nici o sferă a activității umane în care limba să nu fie prezentă. După cum menționează I.Goja, fiecare limbă își propune să acopere întreaga realitate la care vorbitorii ei au acces prin simțuri și prin gânduri, concepte și semnificații atribuite nu obiectelor, ci unei construcții mentale, ceva ce nu are materialitate: conceptul corespunzător clasei, mulțimii de obiecte care pot fi referenți ai semnificantului, ai cuvântului, ai sensului lingvistic. Așadar, limbajul este instrumentul intelectual, mental, cu ajutorul căruia oamenii clasifică obiectele din realitate, imaginează existența unor clase și le dau fiecăruia un nume: *masă, casă, a citi, a scrie, frumos, bine* etc. Gruparea în aceeași clasă a unor obiecte și nu în clase de obiecte deosebite se face în temeiul unor judecăți de valoare, potrivit cărora obiectele respective seamănă între ele (din punct de vedere morfologic și funcțional) mult mai mult decât ar semăna cu altele. Mai simplu spus, oamenii practică, prin graiul lor, o clasificare (a obiectelor din realitate) pe care ei o consideră, o „simt” că este cea care corespunde adevărului despre realitatea în care trăim (Goja:online).

Limba este mijlocul sau calea de exprimare a gândirii. Ea se află în strânsă interdependență cu dezvoltarea gândirii: stimulează dezvoltarea gândirii și arată nivelul și calitățile acesteia (Balint:online).

Limbajul este activitatea de comunicare cu ajutorul limbii, în timp ce vorbirea este actul de utilizare individuală și concretă a limbii în procesul complex al limbajului. Dacă limba este obiect de studiu al lingvisticii, limbajul, ca fapt de comunicare interumană, ce se bazează pe resursele din cadrul unei limbi, este obiect al psiholingvisticii, iar forma ei de bază, vorbirea, este obiectul psihologiei, deși în ultimele decenii granițele dintre ele s-au estompat prin interpenetrări continue. Urmărind însușirea limbii în condiții concrete, relevând stadiile în achiziția limbii, care duc la îmbogățirea și perfecționarea vorbirii, însușirea citit-scrisului (cu dificultățile asociate), psihologia are în vedere formele, funcțiile sale complexe, sistemul verbal fiind considerat ca principalul element de integrare cognitivă, afectivă, atitudinală, ca principiu de organizare al întregului psihic (Limbajul și comunicarea:online).

Lingvistica modernă, de la Ferdinand de Saussure încoace, face deosebirea netă între *langue* și *parole*, între *limbă* – *langue* și *vorbire* – *parole*, ca fiind cele două moduri de manifestare, de existență a limbajului. Aspectul *vorbire* – *parole* este aspectul sensibil, concret, pipăibil, care poate fi înregistrat cu aparatele concepute în acest scop, care poate fi transferat, prin scriere, din zona fonică a sensibilității noastre în cea vizuală. Este domeniul enunțurilor, al mesajelor pe care un emițător

bine individualizat le transmite receptorului aflat dinaintea sa, între cei doi angajându-se, de regulă, un dialog. Alături de aceste enunțuri mai există codul din mintea noastră, care permite codificarea și decodificarea enunțurilor. Acest cod este, de fapt, o structură, un sistem de reguli care guvernează comportamentul unităților limbii atunci când ele intră în structura enunțului. Aceste unități ale limbii sunt niște constructe mentale, începând cu fonemul și încheind cu structurile frazeologice ample (Goja:online).

Astfel, vizând noțiunea de vorbire ne referim la aspectul ei material, palpabil (ce poate fi văzut, auzit etc.). În acest context, în cadrul comunicării orale percepția se bazează pe asocierea acțiunii unei sonore cu anumite foneme structurate în morfeme, lexeme și sintagme în cadrul unui enunț.

La nivelul codului, al limbii, semnificații (combinația de foneme cu rol denominativ) nu sunt aplicați obiectelor, ci claselor de obiecte, conceptelor care se deduc din fiecare clasă de obiecte. În mod real și profund, la acest nivel se deosebesc limbile, la nivelul semnificațiilor (și al semnificațiilor) cu care operează, la nivelul clasificării obiectelor în clase, fiecare limbă făcând această operațiune după criterii proprii și cu rezultate care o deosebesc de celelalte limbi. Astfel că, dacă vom compara între ele două limbi, de nenumărate ori vom avea ocazia să constatăm că două „obiecte” pe care o limbă le pune în aceeași clasă, numindu-le la fel („a învăța”, „a împrumuta”), în altă limbă sunt puse în clase diferite, sub nume diferite („to learn” și „to teach” etc.) (Goja:online).

Astfel, se confirmă faptul că categoria de formă și conținut se manifestă în lingvistică prin dihotomia limbă-vorbire. Deoarece vorbirea ține de latura materială exterioară a exprimării limbii, iar comunicarea orală este primară față de cea scrisă (absența propriului scris în multe ale limbi ale lumii în zilele noastre confirmă acest fapt), noțiunea de vorbire vizează în primul rând pronunție. Pe de o parte, născându-se copilul însușește mai întâi sunetele vorbirii cu ajutorul cărora devine apt în continuare să formuleze cuvinte și expresii. În plan lingvistic, fonemul este cea mai mică unitate a limbii care servește drept „material de construcție” și semn de deosebire pentru unități mai complexe.

După cum menționează M.Balint, fiind principalul mijloc de comunicare interumană, limbajul este în același timp și factor cu un rol determinant în dezvoltarea personalității umane. În primii ani de viață, limbajul se însușește spontan, empiric, în mediul familial; apoi sistematic, în cadrul social (Balint:online). În acest context, tentativa de a rosti sunete și mai apoi cuvinte și enunțuri se datorează aflării într-un mediu de comunicare (începându-se cu familie), percepției a ceea ce se comunică în jurul lui și tentativei inconștiente de a intra într-un fel sau altul în procesul de comunicare. Faptul acesta demonstrează că are loc demararea anumitor procese de gândire, ceea ce asigură mai întâi perceperea și însușirea sunetelor și în continuare achiziționarea și utilizarea unităților lexicale și morfosintactice.

Ținându-se cont de faptul că limba este cel mai important mijloc de comunicare interumană scopul predării unei limbi diferite este atingerea nivelului de capacitatea de a comunica în limba respectivă, ceea ce vizează cele patru competențe comunicative: *a vorbi*, *a audia* (a înțelege oral), *a scrie* și *a citi*:

Competențe comunicative	Productive	Perceptive
Orale	A vorbi	A audia
Scrise	A scrie	A citi

Comunicarea orală este primară celei scrise, fapt ce este confirmat de următoarele: 1. Omul învață mai întâi a vorbi și apoi a scrie, capacitatea de a însuși să scrie depinzând de cea de a însuși să vorbească; 2. Existența oamenilor analfabeți; 3. Absența propriului scris în multe limbi ale lumii în prezent.

Toate acestea demonstrează primordialitatea foneticii față de alte compartimente ale limbii nu numai în plan lingvistic, ci și în cel glotodidactic.

Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi reflectă procesul de formare a competențelor comunicative prin trei nivele: **1. Cunoaștere și înțelegere / comprehensiune.** La acest nivel se formează cunoștințele pe calea transformării lor din informație în baza înțelegerii logice a materiei; **2. Aplicare.** Nivelul dat vizează formarea abilităților ca rezultat al transformării acestora din cunoștințe în baza întrebuirii practice a celor din urmă; **3. Integrare.** Nivelul în cauză se caracterizează prin transformarea abilităților în deprinderi pe calea automatizării celor dintâi și a integrării cunoștințelor, abilităților și deprinderilor noi în sistemul individual cognitiv-logic de cunoștințe, abilități și deprinderi.

În acest context, procesul de predare a foneticii ar avea următoarea schemă: **1. Nivelul 1.** Însușirea conștientă a sunetelor vorbirii prin analiza comparativ-contrastivă a sunetelor limbii studiate cu cele din limba maternă. În cazul studierii limbii secunde este benefic ca o astfel de analiză să se efectueze și cu cele ale limbii de bază; **2. Nivelele 2 și 3.** Stimularea procesului de gândire la exprimarea orală în procesul de aplicare practică și automatizare a materialului didactic. Totodată, după cum menționează M. Balint, dezvoltarea limbajului deschide perspectiva unei dezvoltări fundamentale și oferă posibilitatea de educare continuă. De aceea în procesul de predare a pronunției în cadrul învățării unei limbi se prevăd următoarele obiective-cadru, obiective cu un grad înalt de generalitate: **1.** Formarea capacității copiilor de a asculta cu atenție un mesaj oral; **2.** Formarea capacității de a recepta corect un mesaj oral; **3.** Formarea capacității de a recepta diferite tipuri de limbaj; **4.** Formarea capacității de a exprima corect aceste mesaje. Obiectivele-cadru sunt transpuse în obiective de referință, adică rezultatele așteptate, progresia în achiziția de cunoștințe și de competențe de la un an de studiu la altul. Obiectivele de referință se realizează în funcție de vârsta preșcolarilor: ele sporesc în dificultate mergând de la grupa mică până la grupa pregătitoare. Orice activitate didactică trebuie să aibă scopuri bine definite și obiective operaționale, adică performanțele sub formă de comportamente observabile și măsurabile obținute pe parcursul procesului didactic (Balint:online).

Reieșind din cele examinate, observăm că însușirea unei limbi este determinată de dezvoltarea gândirii. Pe de altă parte, dezvoltarea limbajului contribuie la dezvoltarea gândirii. În acest context, procesul de predare a unei limbi trebuie să aibă la bază o analiză detaliată minuțioasă a elementelor ce fac parte dintr-un compartiment al limbii sau altul. Totodată elementele în cauză nu trebuie privite ca ceva separat existent în sine, ci ca părți integrante ale unui întreg.

BIBLIOGRAFIE:

- Babâră, Nicanor, (2006). *Studiu comparativ-contrastiv al diftongilor în limba română și engleză (în baza roentgencinematogramelor, oscilogramelor, roentgenogramelor și a spectrogramelor)*. Referat pentru obținerea titlului științific de doctor habilitat în științe filologice în baza lucrărilor publicate, Chișinău.
- Balint, Mihail. *Metodica activităților de educare a limbajului în învățământul preșcolar. Didactica limbii și literaturii române*. Syllabus. Semestrul 4/ http://extensii.ubbcluj.ro/odorheusec/archivum/Balint_Mihaly/II_Tav/met o%20pred%20lb%20rom.pdf (accesat la 6.06.2014).
- Common European Framerwork of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment/ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_en.pdf (accesat la 8.10.2014).
- Goja, Ion. *Limba ca expresie a creativității*/ <http://ioncoja.ro/lingvistica/limbaj-ca-expresie-a-creativitatii/> (accesat la 5.06.2014).
- Limbajul și comunicarea*/ <http://biblioteca.regielive.ro/cursuri/psihologie/limbajul-si-comunicarea-comunicare-197034.html> (accesat la 6.06.2014).
- Munteanu, Eugen, (2005). *Introducere în lingvistică*, Polirom: Iași.

A Phonetic Aspect of Manifestations of Creativity of Human Language (Linguistic and Didactical Contributions)

Abstract: As it is known, language is the most important means of interpersonal communication and personality's manifestation in the society. There is no sphere of human activity in which language is not present. The category of form and content is manifested in linguistics as a dichotomy of language and speech. Since the speech is related to the material side of outer expression of language and the oral communication is primary to the written (the absence of own writing in many languages of the world confirms this), the concept of speech is primarily aimed at pronunciation. On the one hand, the child being born first acquires speech sounds by means of which he or she becomes able to make words or phrases. On the other hand, the phoneme is the smallest language unit serving as a "building material" and a distinction sign for more complex units. In this context, the paper examines the phonetic aspect of manifestations of creativity of human language from the point of view of linguistics and language teaching.

Key words: language, speech, phonetics, sound, creativity, human language.